

**ÖSTERSUNDS
KOMMUN**
STAAREN TJÆLTE

REVISIONSRAPPORT
**GRUNDLÄGGANDE
GRANSKNING AV
SOCIAL- OCH ARBETSMARKNADSNÄMNDEN**

Moa Strömkvist, Verksamhetsrevisor
Anneth Nyqvist, Certifierad kommunal revisor
Dnr: REV/00016/2023

Innehållsförteckning

1	INLEDNING	3
1.1	BAKGRUND.....	3
1.2	SYFTE	3
1.3	AVGRÄNSNING	4
1.4	REVISIONSKRITERIER	4
1.5	ANSVARIG NÄMND/STYRELSE.....	4
1.6	METODER.....	4
2	RESULTAT AV GRANSKNINGEN	5
2.1	HAR NÄMNDEN BEDRIVIT VERKSAMHETEN PÅ ETT ÄNDAMÅLSENLIGT SÄTT?	5
2.1.1	Förändringar under året som har påverkat nämndens ansvarsområde	5
2.1.2	Styrdokument	5
2.1.3	Nämndens verksamhetsplan	5
2.1.4	Arbetet med fullmäktige- och nämnduppdragen.....	5
2.1.5	Vidtagna åtgärder vid avvikelser i uppdrag.....	6
2.1.6	Nämndens löpande uppdrag till förvaltningen	7
2.1.7	Uppföljning.....	7
2.2	HAR NÄMNDEN EN ÄNDAMÅLSENLIG STYRNING, UPPFÖLJNING OCH RAPPORTERING AV SIN EKONOMI?	8
2.2.1	Effektiviseringar, besparingar och intäktsökningar.....	9
2.2.2	Investeringar	9
2.2.3	Åtgärder vid budgetavvikelse	9
2.3	HAR NÄMNDEN SETT TILL ATT DEN INTERNA STYRNINGEN, UPPFÖLJNINGEN OCH KONTROLLEN ÄR TILLRÄCKLIG?.....	10
2.4	SPECIFIKA FRÅGESTÄLLNINGAR	11
2.4.1	Otillåten påverkan och oegentligheter	11
2.4.2	Fördjupade granskningar	12
2.5	HAR NÄMNDEN VIDTAGIT ÅTGÄRDER UTIFRÅN FÖREGÅENDE ÅRS GRUNDLÄGGANDE GRANSKNING?.....	13

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND

Kommunens revisorer granskar årligen i den omfattning som följer av god revisionsred all verksamhet som bedrivs inom styrelsen och nämndernas verksamhetsområden. Revisorererna prövar om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Nämnderna ska var och en inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt, samt de föreskrifter som gäller för verksamheten följs. De ska även se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt.

Den grundläggande granskningen genomförs varje år avseende nämnder och styrelser och är till sin karaktär en löpande insamling av fakta och iakttagelser. Granskningens upplägg har anpassats till Skyrevs vägledning för grundläggande granskning.

En gemensam projektplan har upprättats för samtliga nämnder. För kommunstyrelsen har en separat projektplan tagits fram. Tillkommande revisionsfrågor kan tillkomma för de enskilda nämnderna och beslutas separat.

1.2 SYFTE

Syftet med den grundläggande granskningen är att ge underlag för revisorererna att uttala sig om verksamheten sköts på ett ändamålsenligt sätt, om verksamheten sköts på ett ekonomiskt tillfredställande sätt och om den interna kontrollen är tillräcklig.

Revisionsfrågor

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Har nämnden bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt?
 - Verksamheten har genomförts enligt reglemente och lagstiftning.
 - Nämnden har agerat för att säkerställa att uppdragen från fullmäktige och de egna nämnduppdragen genomförs.
 - Det finns processer för planering, genomförande och uppföljning.
- Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?
 - Nämnden styr verksamheten så att verksamheten bedrivs inom de ekonomiska ramarna.
 - Det finns en tillräcklig och kontinuerlig uppföljning av ekonomin.
 - Nämnden har agerat vid budgetavvikelser.
- Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?
 - Det finns ett systematiskt arbete med intern styrning och kontroll.
 - Det finns kontroller och riskhantering inom väsentliga områden.
 - Arbetet med intern kontroll är en integrerad del av organisation, system och löpande arbete.
- Finns det en organisation och riktlinjer för att hantera otillåten påverkan och oegentligheter samt hur dessa ska hanteras vid misstanke?
 - Hur omhändertas incidenter som uppstår i verksamheten? Vet medarbetare var och till vem de ska vända sig vid misstanke

- Har nämnden vidtagit åtgärder utifrån föregående års grundläggande granskning?

1.3 AVGRÄNSNING

Granskningen är avgränsad till verksamhetsåret 2023. Nämndens räkenskaper omfattas inte av denna granskning då de granskas i samband med kommunens bokslut.

1.4 REVISIONSKRITERIER

Uppfylls kraven i:

- Kommunallagen (2017:725)
- Reglemente för nämnden
- Mål och budget 2023
- Riktlinje mål och budget i Östersunds kommun
- Riktlinje planeringsföresättningar för mål och budgetarbete
- Fullmäktigebeslut

1.5 ANSVARIG NÄMND/STYRELSE

Granskningen avser social- och arbetsmarknadsnämnden.

1.6 METODER

Granskningen genomförs i enlighet med *God revisionsred i kommunal verksamhet 2022, Skyrevs vägledning för grundläggande granskning* och i dialog med bolagets auktoriserade revisor. I granskningen används ett standardiserat granskningsprogram där samtliga beslutsunderlag och dokument som ligger till grund för gjorda bedömningar dokumenteras. Granskningsprogrammet bifogas den slutliga rapporten.

Granskningen utförs genom inhämtning och granskning av relevanta dokument och kontakt med berörda tjänstepersoner.

Substansgranskning utförs för att i erforderlig omfattning verifiera gjorda utsagor samt att system och rutiner fungerar på avsett sätt.

2 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

2.1 HAR NÄMNDEN BEDRIVIT VERKSAMHETEN PÅ ETT ÄNDAMÅLSENLIGT SÄTT?

2.1.1 Förändringar under året som har påverkat nämndens ansvarsområde

Antalet ledamöter i nämnden har förändrats från fem till nio ordinarie ledamöter och nio ersättare.

Nämnden har under året arbetat med bostäder, logistik och rådgivning gällande flyktingarna från Ukraina. SFI för flyktingar från Ukraina startade i mars.

Utifrån att antalet flyktingar som kommer till kommunen har minskat har verksamheten anpassats till det, bland annat genom att enhet Integration upphörde i september år 2023.

Uppstart av integrerad verksamhet, Mini Maria, för ungdomar med begynnande missbruk och lindrigare psykisk ohälsa har pågått under året. Verksamheten ska drivas av förvaltningen och Region Jämtland Härjedalen på uppdrag av alla länets kommuner.

Centrum mot våld har sökt och blivit beviljade projektmedel under fyra år ett Resurscentrum mot hedersrelaterat våld och förtryck tillsammans med Länsstyrelsen. Arbetet med uppstart av ny verksamhet kommer att påbörjas under hösten år 2023.

I juni år 2023 kom lagrådsremissen att skyddat boende blir en placeringsform från och med 1 april år 2024. Lagförändringen bedöms medföra ökade kostnader för nämnden varför ett arbete påbörjats för att motverka en kostnadsökning.

2.1.2 Styrdokument

Nämnden har under året beslutat om bland annat delegationsbestämmelser, informationshanteringsplan, arkivbeskrivning och riktlinje för feriepraktik.

2.1.3 Nämndens verksamhetsplan

Enligt kommunens styrmodell ska nämnderna ta fram en verksamhetsplan som dels visar de fullmäktigeuppdrag som nämnden omfattas av, dels de uppdrag som nämnden utöver fullmäktiges uppdrag avser att ha specifikt fokus på det kommande året. Politiska nyckeltal som har direkt bäring på nämndens verksamhet ska också redovisas i nämndens verksamhetsplan tillsammans med övriga nyckeltal som bedöms nödvändiga.

Social- och arbetsmarknadsnämnden beslutade att föreslå fullmäktige att besluta om verksamhetsplan 2023 i september 2022 samt att fastställa uppdrag med beskrivning för år 2023 för social- och arbetsmarknadsnämnden.

Nämnderna ska följa upp och analysera vad som åstadkommit i förhållande till de kommunövergripande målen och specifikt de politiska uppdragen. Tyngdpunkten ska ligga på analyser, slutsatser och kommentarer som förklarar det egna resultatet och vad det betyder för kommunen i sin helhet.¹

2.1.4 Arbetet med fullmäktige- och nämnduppdragen

Utifrån fullmäktiges åtta kommunövergripande mål hade nämnden åtta uppdrag från kommunfullmäktige och fem egna nämnduppdrag. Fullmäktigeuppdragen och de egna nämnduppdragen är kopplade till fyra av de kommunövergripande målen. Nämnden har därutöver fem uppdrag från kommundirektören att genomföra.

¹ Riktlinje för mål och budget i Östersunds kommun Dnr 00258-2021

I årsredovisningen bedömer nämnden sju av åtta uppdrag från fullmäktige som genomförda. Vidare bedömer nämnden att samtliga fem nämnduppdrag har genomförts.

Följande uppdrag från fullmäktige bedömdes ej genomfört:

- Starta upp integrerad verksamhet mellan kommun och Region JH för vuxna med beroendeproblematik

Av kommentar till uppdraget framgår bland annat att förvaltningen har initierat återupptagande av arbetet men som avvisats av Region Jämtland Härjedalen med hänvisning till brist på chefer. En statlig utredning har genomförts gällande socialtjänst och hälso- och sjukvårds ansvarsområden vid missbruk och beroende. Vidare arbete med integrerad verksamhet bör avvaktas utifrån kommande beslut i huvudmannafrågan.

I uppföljningarna under året är det ett uppdrag som inte bedömts bli genomfört under året, och det är fullmäktigeuppdraget som inte heller bedömdes genomfört vid årsbokslutet. Övriga uppdrag har bedömts bli genomförda eller bedömts genomförda vid uppföljningar under året.

Av kommentarer till uppdragen framgår att det har genomförts aktiviteter kopplat till genomförda uppdrag. För några uppdrag uppges att arbetet kommer fortsätta även kommande år. Till fullmäktigeuppdraget gällande psykisk ohälsa har inte något förtydligande av vad uppdraget innebär gjorts. I uppföljningen hänvisar nämnden till löpande arbete vilket även det indikerar att det inte är tydligt vad som krävs för att uppdraget ska bli genomfört under året.

Fyra av fem uppdrag från kommundirektören bedömdes genomförda.

Redovisning av nyckeltal

I nämndens verksamhetsplan återfinns totalt 19 nyckeltal varav 17 har fastställts av fullmäktige och två av nämnden. Flera nyckeltal är hämtade från Kolada och senaste uppgifterna hämtas från 2021, 2022 och 2023 års verksamhet och redovisning.

Nämnden har i kommentarerna angivit om de nyckeltal som avser kostnader för olika verksamheter har förbättrats eller försämrats i förhållande till tidigare år samt i förhållande till riket och kommuner i samma storlek. Eftersom varken fullmäktige eller nämnden har angivit något mål eller ambitionsnivå för nyckeltalen är det svårt att bedöma om det är positivt eller negativt att en kostnad är högre eller lägre jämfört med riket eller liknande kommuner. Nämnden har inte heller gjort någon egen analys av om utfallet av nyckeltalen förväntas bidra till att fullmäktiges övergripande mål uppnås.

I kommunens mått för god ekonomisk hushållning framgår att nettokostnadsavvikelsen ska uppgå till högst +/- 5 % per verksamhet efter hänsyn till politisk ambitionsnivå. För 2022 uppgår nettokostnadsavvikelsen inom individ- och familjeomsorgen till 27,6 % vilket motsvarar 71 mnkr.

Nettokostnadsavvikelsen var som högst år 2020 då den uppgick till 31,9 %. Den sjönk med ca 2,3 % till 2021 och med ytterligare ca 2 % till 2022. I kronor räknat har nettoavvikelsen minskat från 76 mnkr år 2020 till 71 mnkr för år 2022. Förklaringen till de höga kostnaderna uppges bero på ett stort antal placeringar av barn och unga på institution och familjehem.

2.1.5 Vidtagna åtgärder vid avvikelser i uppdrag

Nämnden har inte fattat något beslut om att vidta åtgärder i syfte att säkerställa att samtliga uppdrag genomförs i samband med tertiälvuppföljningarna. Det är ett uppdrag från fullmäktige som inte har genomförts. Uppdraget berör även Region Jämtland Härjedalen och av kommentar till uppdraget uppges att ett kommande beslut utifrån en pågående statlig utredning bör avvaktas.

Nämnden kompletterade i september plan för utvärdering och uppföljning 2023-2026 för social och arbetsmarknadsnämndens verksamhet med att utvärdera arbetsmarknadsgrupperna vid Teknisk förvaltning under 2025. Vidare beslutade nämnden att utvärderingar/uppföljningar ska visa hur verksamheten utvecklas i enlighet med politiska beslut, intentioner och viljeinriktningar samt ge förtroendevalda information och kunskap om hur verksamheten fungerar beträffande måloppfyllelse, effekter, kvalitet och kostnadseffektivitet.

2.1.6 Nämndens löpande uppdrag till förvaltningen

Nämnden har bland annat gett förvaltningen i uppdrag att utreda fråga om möjlighet att få komplettera gymnasiebetyg så att individer kan nå allmän behörighet till Högskola, rätt till yrkeshögskola och vuxenutbildning.

Förvaltningen har också fått i uppdrag att ta fram förslag till riktlinje för bistånd i form av bostad.

Nämnden har även gett enhetschefen för lärcentrum i uppdrag att bland annat tillhandahålla SFI för flyktingar som omfattas av LMA, och är bosatta i Östersunds kommun.

Förvaltningen uppger att uppdragen har återrapporterats till nämnden. För att säkerställa att uppdrag som lämnas till förvaltningen återredovisas registreras de i Stratsys. Förvaltningschef går regelbundet igenom listan tillsammans med presidiet.

2.1.7 Uppföljning

Under 2023 har nämnden fått information om verksamheten under nämndsammanträden. Nämnden har till exempel fått information om samtliga tre sektorers verksamheter. I april genomfördes ett gemensamt sammanträde med barn- och utbildningsnämnden och i november genomfördes ett gemensamt sammanträde med vård- och omsorgsnämnden.

Vid månadsuppföljningar har nämnden följt upp nyckeltal för ekonomiskt bistånd, nyckeltal för antal placerade personer samt utveckling av sjukfrånvaro och personalkostnader.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt.

- Vi har inte identifierat några avvikelser från reglemente eller lagstiftning. Omfattningen av vår granskning är begränsad och utesluter inte att avvikelser kan förekomma.
- Nämnden har bedömt att sju av åtta uppdrag från fullmäktige har genomförts och att samtliga fem nämnduppdrag genomförts. Av kommentarer till uppdragen framgår att det har genomförts aktiviteter kopplat till genomförda uppdrag. Ett av uppdragen anses genomfört med hänvisning till löpande arbete, eftersom det inte finns något förtydligande till uppdraget är det svårt att bedöma vad som krävs för att uppdraget ska anses vara genomfört.
- Uppföljningarna under året har visat om nämnden bedöms kunna genomföra ett uppdrag under året eller inte.
- Nämnden följer kommunens övergripande processer för planering, genomförande och uppföljning.
- Nämnden har hållit sig informerad om verksamheten genom informationspunkter på sammanträden.

2.2 HAR NÄMNDEN EN ÄNDAMÅLSENLIK STYRNING, UPPFÖLJNING OCH RAPPORTERING AV SIN EKONOMI?

Nämnden fastställde detaljbudget 2023-01-25² för verksamhetsåret. Social- och arbetsmarknadsnämndens kommunbidrag uppgick till 434,4 mnkr för 2023. Nämnden har också begärt och fått beviljat 3,2 mnkr i tilläggsanslag under året. I verksamhetsplanen ingår besparingar och effektiviseringar om 4,9 mnkr. Nämndens investeringsbudget uppgick till 1,2 mnkr för reinvesteringar inventarier.

Nämnden fick under år 2021 i uppdrag att ta fram en långsiktig åtgärdsplan för att sänka nettokostnadsavvikelsen. Den långsiktiga åtgärdsplanen beslutades av nämnden i januari 2022³. Nämnden har tagit del av uppföljning av nämndens åtgärdsplan för att minska nettokostnadsavvikelsen på sammanträdet i mars och i september. Ärendet behandlades som ett informationsärende och det finns inget underlag till protokollet.

Kommunstyrelsen följer månatligen upp nämndernas ekonomiska resultat och prognos. Nämnderna rapporterar resultat kopplat till mål och uppdrag till fullmäktige per den sista april, augusti och december.⁴

Nämndens verksamhet, inklusive fullmäktiges uppdrag, och ekonomi har följts upp per april, augusti och december. Därutöver har nämnden tagit del av ekonomiska månadsrapporter per februari, mars, maj, september, oktober och november.

I tabellen nedan redovisas nämndens helårsprognoser under året.

Månad då prognos upprättats	Helårsprognos, avvikelse mnkr
Februari	-2,5 mnkr
Mars	-5,1 mnkr
April, tertialrapport	-2,9 mnkr
Maj	-2,4 mnkr
Augusti, delårsrapport	-24,6 mnkr
September	-25,3 mnkr
Oktober	-24,5 mnkr
November	-16,6 mnkr
December	-11,8 mnkr

I den första tertialrapporten uppgick social- och arbetsmarknadsnämndens helårsprognos för 2023 till -2,9 mnkr. I den andra delårsrapporten uppgick helårsprognosen till -24,6 mnkr och kommunfullmäktige beviljade nämndens begäran om att få gå med underskott med totalt 24,3 mnkr för år 2023. Resultatet för 2023 blev -11,8 mnkr.

I den första tertialrapportens kommentarer till prognos framkommer att utfallet för olika budgetposter är mer osäkra än "normalår" till följd av att ett omfattande arbete genomförts gällande hela Östersund kommuns ekonomiska redovisning samt omstrukturering av internbudgetarbetet inom förvaltningen. Det är dock inget som bedöms påverka nämndens totala resultat.

² Social- och arbetsmarknadsnämnden 2022-01-25 § 4 Dnr 00006-2023

³ Social- och arbetsmarknadsnämnden 2022-01-26 § 3 Dnr 00014-2022

⁴ Riktlinje för mål och budget i Östersunds kommun Dnr 00258-2021

I samband med andra tertialrapporten upptäcktes en felberäkning i den ekonomiska uppföljningen som innebar att nämndens helårsprognos var betydligt sämre än vad som framkommit i första tertialrapporten. Av kommentarerna framgår bland annat att helårsprognosen för köp av verksamhet som främst består av extern vård och vuxenutbildning beräknades bli 10,5 mnkr högre än budget. Lämnade bidrag, där kostnaderna för försörjningsstöd är största posten, beräknades bli 12,9 mnkr högre än budget.

Av årsredovisningen framgår att kostnaderna för köp av utbildning inom vuxenutbildning samt externa placeringar vid HVB och konsulentstödda familjehem totalt blev 19,0 mnkr högre än budgeterat. Kostnaden för försörjningsstöd 11,5 mnkr högre än budgeterat. För Lärcentrums del blev kostnaderna 7,3 mnkr lägre än budgeterat vilket till största delen beror på att färre antal elever har genomgått gymnasial yrkesutbildning. Även för arbetsmarknadsanställningar blev kostnaderna lägre än budget, 10,5 mnkr, då färre individer varit aktuella för denna typ av anställning och även antalet handläggare var färre än budgeterat.

Vi noterar att det varken av årsredovisningen eller av nämndens protokoll framgår varför utfallet har blivit bättre än helårsprognosen. Enligt vår analys är utfallet för externa placeringar och försörjningsstöd i princip oförändrade, det är framförallt inom arbetsmarknadsenheten och Lärcentrum som resultatet har förbättrats.

2.2.1 Effektiviseringar, besparingar och intäktsökningar

Nämnden har genomfört budgeterade effektiviseringar och besparingar om 5,9 mnkr.

2.2.2 Investeringar

Nämnden har en investeringsbudget om 1,2 mnkr för reinvesteringar inventarier, utfallet uppgår till 0,053 mnkr. Nämnden hade inte några större budgeterade investeringar.

2.2.3 Åtgärder vid budgetavvikelse

I samband med nämndens beslut om delårsbokslut per augusti år 2023 beslutade nämnden att begära hos fullmäktige att få gå med underskott om totalt 24,6 mnkr samt att ge förvaltningschefen i uppdrag att ta fram en kortsiktig åtgärdsplan för att minska kostnaderna för år 2023.

Kommunfullmäktige beviljade nämnden att få gå med underskott om maximalt 24,3 mnkr för 2023 i samband med behandlingen av delårsrapporterna. Av protokollet framgår också att kostnadsökningarna är budgeterade i 2024 års Mål- och budget. Vidare beslutade kommunfullmäktige att ge nämnden i uppdrag att ta fram en kortsiktig åtgärdsplan för att minska kostnaderna för 2023, åtgärdsplanen skulle återrapporteras till kommunstyrelsen i samband med månadsrapporten efter oktober månad.

I oktober fastställde nämnden en kortsiktig ekonomisk åtgärdsplan för resterande del av år 2023 om totalt ca 1,0 mnkr genom olika vakanta tjänster. Åtgärdsplanen bedömdes inte medföra några konsekvenser för medborgare eller arbetsmiljö. Åtgärdsplanen behandlades av kommunstyrelsen i december 2023.

Det utökade anslaget i Mål- och budget 2024 avser individ- och familjeomsorgen, dvs. kostnader för externa placeringar och försörjningsstöd. Utfallet 2023 för dessa poster är i nivå med det utökade anslaget. De poster som har bidragit till det förbättrade resultatet 2023 återfinns inom arbetsmarknadsenheten och Lärcentrum.

Förvaltningen framhåller att det i september 2023 inleddes ett arbete med att förbättra budget- och uppföljningsprocessen samt öka kunskaperna hos cheferna gällande ekonomistyrning i syfte att öka kvalitén i rapporterna i samband med tillsättandet av en ekonom.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden delvis har haft en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av ekonomin. Bedömningen grundar sig i första hand på stora skillnader i prognoser under året jämfört med det slutliga utfallet.

- Nämndens resultat uppgår till - 11,8 mnkr, nämnden har dock begärt och fått beviljat från kommunfullmäktige att gå med underskott om 24,3 mnkr.
- Nämnden har följt upp ekonomin i enlighet med kommunens riktlinjer. Sammantaget framkommer stora variationer mellan prognoser under året och det slutliga utfallet. Vi menar att stora variationer i prognoser och utfall under året kan påverka prognosernas trovärdighet.
- Nämnden har, både på eget initiativ och på uppdrag av fullmäktige, beslutat om en kortsiktig åtgärdsplan för att minska kostnaderna för år 2023. Därutöver har budgeterade effektiviseringar/besparingar för året genomförts enligt plan.
- Nyckeltalen avseende nettokostnadsavvikelsen för 2023 presenteras först senare under 2024 varför det inte är möjligt att bedöma om nettokostnadsavvikelsen har minskat.
- Vi kan inte heller bedöma om nämnden arbetat utifrån den långsiktiga ekonomiska åtgärdsplanen och om det eventuella arbetet har gett några effekter. Ärendet har behandlats som ett informationsärende i nämnden vilket innebär att det inte finns något underlag till protokollet.

Rekommendationer

- *Vi rekommenderar nämnden att eftersträva att prognoser under året bättre harmonierar med det slutliga resultatet.*

2.3 HAR NÄMNDEN SETT TILL ATT DEN INTERNA STYRNINGEN, UPPFÖLJNINGEN OCH KONTROLLEN ÄR TILLRÄCKLIG?

Av kommunallagen och i nämndens reglemente framgår att nämnden ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredställande sätt.

Enligt riktlinje för intern kontroll och styrning ska nämnderna senast i februari varje år anta en särskild plan för den interna kontrollen. Planen ska överlämnas till kommunstyrelsen senast under mars.⁵

Nämnden fastställde sin internkontrollplan 2023-02-23. Av riktlinjen för intern kontroll och styrning framgår också att nämndens presidium i dialog och om möjlighet finns ska medverka i riskanalysarbetet. Förvaltningen uppger att presidiet har deltagit i den riskbedömning som genomförts inför framtagandet av internkontrollplanen.

Uppföljning ska, enligt Riktlinje för intern kontroll och styrning, göras till nämnden i anslutning till ordinarie verksamhetsuppföljning, d.v.s. per april, augusti och vid årsbokslut. Vid bokslut ska nämnder rapportera resultatet från uppföljningen av den interna kontrollen till kommunstyrelsen.

Social- och arbetsmarknadsnämnden har följt upp internkontrollplanen enligt kommunens riktlinjer.

⁵ Riktlinje för intern kontroll och styrning Dnr 00263-2023

Nämnden hade 11 risker och 14 kontrollmoment i sin internkontrollplan som alla ska följas upp per tertial. I uppföljningen av internkontrollplanen har ett kontrollmoment kontrollerats med större avvikelse, tre med mindre avvikelse och resterande utan avvikelse.

För de flesta risker som kontrollerats med avvikelser framgår av kommentarerna att åtgärder har vidtagits eller pågår. För två av kontrollmomenten som haft mindre avvikelser framkommer utöver avvikelsen att stickprovet inte har genomförts som planerat.

Nämnden hade inte något nämnduppdrag att hantera från föregående års budget.

Bedömning

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har säkerställt att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig.

- Nämnden har fastställt en internkontrollplan som följs upp tertialvis.
- Presidiet har deltagit i riskbedömning vid framtagande av internkontrollplan.
- Nämnden har hanterat risker och vidtagit åtgärder. Vissa avvikelser har noterats och det är viktigt att nämnden säkerställer att dessa brister hanteras.

2.4 SPECIFIKA FRÅGESTÄLLNINGAR

Revisorerna har beslutat om vissa specifika frågeställningar som ska ingå i den grundläggande granskningen. För social- och arbetsmarknadsnämnden omfattas otillåten påverkan och oegentligheter.

2.4.1 Otillåten påverkan och oegentligheter

Kommungemensamma riktlinjer gällande farliga förmåner för tjänstemän och förtroendevalda finns. Förvaltningen framhåller också att Östersunds kommun har infört en visselblåsarfunktion där alla, till exempel medarbetare och allmänhet, kan anmäla misstanke om missförhållande inom kommunen. Visselblåsarfunktionen erbjuder anonymitet för anmälaren.

Vidare uppger förvaltningen att Hem för vård och boende (HVB) för barn, unga och vuxna kvalitetssäkras genom inköpscentralen Adda. Adda är ett företag inom Sveriges kommuner och regioner (SKR) som upphandlar och tecknar ramavtal med hemmen. Adda följer upp avtalen genom löpande uppföljning, årlig kvalitetssäkring och fördjupad uppföljning.

En handlingsplan finns för krishantering och första hjälpen innefattandes bland annat våld och hot om våld.⁶ Rutin finns därutöver för hot och våld⁷ som tydliggör hur förvaltningen ska agera samt att rutin är framtagen för hantering av obehagshändelser och trakasserier.

En rutin för polisanmälan om misstänkt socialbidragsbedrägeri är framtagen hos Enheten för försörjningsstöd. Förvaltningschef har delegation för att göra polisanmälan.

Förvaltningen uppger också att ett förslag ska lämnas till Social- och arbetsmarknadsnämnden om tillägg i delegationsordningen där delegat ska utses enligt Lag (2008:206) om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Detta för att vid upptäckt av felaktigheter kunna lämna underrättelse till myndighet eller organisation som fattat beslut om felaktigt eller för högt belopp vid utbetalning från välfärdssystem.

I enlighet med den kommungemensamma riktlinjen för uppföljning av kommunalt och privat driven verksamhet kommer förvaltningen att ta fram en rutin som tydliggör när och

⁶ Handlingsplan för krishantering och första hjälpen, social- och arbetsmarknadsnämnden. Beslutad av förvaltningsledning 2019-04-25, reviderad 2022.

⁷ Rutin för hot och våld, Social- och arbetsmarknadsnämnden, reviderad 2022-12-16.

hur avtal och verksamheter ska följas upp. Vid konstaterade brister kan förvaltningen ställa krav på åtgärdsplan hos utföraren.

Hur omhändertas incidenter som uppstår i verksamheten?

Förvaltningen uppger att medarbetare, vid händelse av en incident, ska informera närmaste chef och rapportera i skade- och tillbudssystemet DF Respons. Ansvarig chef hanterar och åtgärdar inkomna incidenter och avvikelser i systemet. Incidenter avseende arbetsmiljö och säkerhet tas upp och redogörs för på förvaltningens samverkansgrupp.

Medarbetare uppges få information om kommunens skade- och tillbudssystem vid nyanställning. Därutöver ges information om övriga gällande rutiner.

Bedömning

Vi bedömer utifrån den övergripande granskning som gjorts att nämnden i huvudsak har en organisation och riktlinjer för att hantera otillåten påverkan och oegentligheter. Externa aktörer ska upphandlas inom ramavtal som kvalitetssäkrats av Adda. Det finns även rutiner för hur incidenter ska hanteras och vid anställning uppges medarbetare få information om kommunens skade- och tillbudssystem.

Vi vill dock poängtera att detta är en övergripande granskning och att vi inte har granskat om rutinerna är tillräckliga eller om de efterlevs.

2.4.2 Fördjupade granskningar

Följande fördjupade granskningar som berör nämndens ansvarsområde har genomförts 2023.

Granskning av socialsekreterares arbetsmiljö⁸

I granskningen gjordes den sammanfattande bedömningen att social- och arbetsmarknadsnämnden vidtagit åtgärder för att säkerställa att socialsekreterarnas hade en tillfredsställande arbetssituation men att åtgärderna inte var tillräckliga. Granskade enheter hade/hade haft en hög personalomsättning vilket inte enbart kunde hänföras till dålig arbetsmiljö utan även till att konkurrenter erbjuder bättre villkor.

Uppföljande granskning av ärendehantering⁹

Granskningen visade på att nämnderna i huvudsak har vidtagit åtgärder utifrån den tidigare granskningen. Övergripande rutinbeskrivningar, Ärendehanteringsforum och övriga kontakter mellan styrelse och nämnder är former för att säkerställa en mer likartad hantering av protokoll och handlingar. Vissa brister noterades gällande ordförandebeslut och initiativärenden.

Granskning av personal- och kompetensförsörjning¹⁰

I granskningen gjordes den sammanfattande bedömningen att kommunstyrelsen och granskade nämnder delvis säkerställt att det systematiska arbetet med personal- och kompetensförsörjning var ändamålsenligt. Bedömningen grundade sig framför allt på att arbetet med strategisk kompetensförsörjning inte prioriterats inom samtliga nämnder, att alla nämnder inte arbetat tillräckligt med SKR:s strategier för att möta kompetensutmaningen samt att rådande personal- och kompetensbrist inneburit att vissa åtgärder inte prioriteras. Av granskningen framkom även att det inom social- och arbetsmarknadsnämnden pågick en kartläggning utifrån det kommunövergripande metodstödet och att den förväntades kunna besvara vilka åtgärder som bör vidtas för att klara kompetensutmaningen.

⁸ Granskning av socialsekreterares arbetsmiljö REV00009/2023

⁹ Granskning av ärendehantering REV00004/2023

¹⁰ Granskning av personal- och kompetensförsörjning REV00003/2023

Uppföljande granskning av samverkan kring barn och unga med psykisk ohälsa

Granskningen visar att styrelse och nämnder inte har vidtagit åtgärder i tillräcklig utsträckning. En översyn av samverkansstrukturen i länet pågår men det är viktigt att arbetet i de forum och grupperingar som behövs inte avstannar. Stora delar av den tidigare problematiken kvarstår, exempelvis otydligheter i roller mellan elevhälsan och BUP.

2.5 HAR NÄMNDEN VIDTAGIT ÅTGÄRDER UTIFRÅN FÖREGÅENDE ÅRS GRUNDLÄGGANDE GRANSKNING?

Vid föregående års grundläggande granskning lämnades en rekommendation. I tabellen nedan redovisas i vilken grad nämnden vidtagit åtgärder.

Rekommendation	Vidtagen åtgärd
Säkerställa att krisövningar genomförs i tillräcklig omfattning.	<p>Nämndens svar: Kommunen har under 2023 genomfört en risk – och sårbarhetsanalys. Förvaltningen har deltagit i arbetet. Syftet uppges varar att ange ambitionsnivå för verksamheterna i arbetet med krisberedskap och civilt försvar. Vidare framhålls att kommande uppdrag och aktiviteter kommer att ha sitt ursprung i denna riktlinje där även krisövning kommer att vara ett bestående inslag. Förvaltningarnas utbildningsinsatser och krisövningar säkerställs genom Säkerhetsforums verksamhetsplaner som distribueras till förvaltningarna via ärendesystemet Stratsys.</p> <p>Vår kommentar: Utifrån ett kommunövergripande arbete pågår ett arbete i nämnden för att säkerställa att krisövningar genomförs i tillräcklig omfattning.</p>

Bedömning

Vi bedömer att nämnden i huvudsak har vidtagit åtgärder utifrån föregående års rekommendationer.

2.6 BEDÖMNING OCH REKOMMENDATIONER

Vår sammanfattande bedömning är att nämnden i huvudsak har haft en tillfredsställande ledning och styrning samt tillräcklig intern kontroll. Brister har dock identifierats gällande den ekonomiska styrningen då prognoser varierat under året samt jämfört med det slutliga utfallet. Utfallet för 2023 indikerar inte att nettokostnadsavvikelsen har minskat under 2023 vilket är ett av målen i den långsiktiga handlingsplanen.

Bedömningen grundar sig på följande bedömningar:

Revisionsfråga	Svar	Kommentar
Har nämnden bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt sätt?	I huvudsak	Nämnden har bedömt att 7 av 8 uppdrag från fullmäktige genomförts samt samtliga 5 nämnduppdrag. Fördjupade granskningar under året har visat på brister gällande ändamålsenlighet.
Har nämnden en ändamålsenlig styrning, uppföljning och rapportering av sin ekonomi?	Delvis	Nämnden redovisar ett resultat om minus 11,8 mnkr, nämnden har dock fått beviljat att gå med underskott om 24,3 mnkr. Nämnden har beslutat om en kortsiktig åtgärdsplan för att minska kostnaderna 2023. En felberäkning har inneburit stora skillnader i helårsprognoser under året och även jämfört med det slutliga utfallet.
Har nämnden sett till att den interna styrningen, uppföljningen och kontrollen är tillräcklig?	I huvudsak	Nämnden har fastställt en internkontrollplan som följts upp tertialvis. Vissa avvikelser har noterats och det är viktigt att nämnden säkerställer att dessa brister hanteras. Fördjupade granskningar under året har visat på brister i den interna kontrollen.
Finns det en organisation och riktlinjer för att hantera otillåten påverkan och oegentligheter samt hur dessa ska hanteras vid misstanke.	I huvudsak	Det finns arbetssätt som innebär att vård som ges på HVB kvalitetssäkras av extern aktör. Det finns även rutiner för hur incidenter ska hanteras. Vi vill dock poängtera att detta är en övergripande granskning och att vi inte har granskat om rutinerna är tillräckliga eller om de efterlevs.
Har nämnden vidtagit åtgärder utifrån föregående års grundläggande granskning?	I huvudsak	Det pågår ett arbete i nämnden för att säkerställa att krisövningar genomförs i tillräcklig omfattning. Arbetet är pågående och därmed inte genomfört ännu.

Vi rekommenderar nämnden att:

- *Eftersträva att prognoser under året bättre harmonierar med det slutliga resultatet.*

Anneth Nyqvist
Certifierad kommunal revisor

Moa Strömkvist
Verksamhetsrevisor